

Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia

Guia sobre Com Citar i Com Evitar el Plagi

“If I have seen further it is by standing on the shoulders of giants”

(Si he estat capaç de veure més enllà és perquè he pujat a les espatlles de gegants)

Isaac Newton

Introducció

Amb la introducció de noves metodologies docents, actualment els estudiants han de complementar les classes presencials amb la feina feta fora de l'aula, com ara la preparació de lectures i la redacció de treballs. Per a molts, aquestes tasques no són necessàriament noves, ja que durant l'educació secundària han fet aquest tipus d'exercicis. No obstant això, la universitat suposa un salt qualitatiu en el procés de formació educativa, tant pel que fa als continguts i com a les formes. Per una banda, les assignatures de la carrera ens permeten aprofundir molt més en els nostres coneixements dels temes que estudiem. Per una altra, la carrera universitària ens ha d'ensenyar a transmetre els nostres coneixements d'una manera concreta: aprenem a estructurar els nostres treballs, aprenem a raonar d'una manera rigorosa (metodologia); aprenem tècniques d'anàlisi tant quantitatives com qualitatives (mètodes). I també aprenem a citar correctament.

Fer un treball acadèmic de qualsevol tipus seria impossible sense llegir les aportacions d'altres persones que han dedicat molts esforços a l'estudi del tema que volem tractar.

Citar no és res més que reconèixer aquestes aportacions. No fer-ho, en canvi, fa que correm el risc de plagi, una pràctica que hem d'evitar a qualsevol preu. Aquesta guia té com a objectiu explicar per què i com citar correctament i, per tant, per què i com evitar el plagi. La guia només pretén oferir una introducció a aquest tema: per aprofundir-hi més, al final apareix un llistat de recursos desenvolupats principalment pels serveis de les biblioteques universitàries.

Per què hem de citar

Citar enriqueix els nostres treballs, ja que no només demostra al lector que hem estat capaços de llegir diferents aportacions al tema, sinó que també ens permet obrir un diàleg, una conversa, amb autors que han dedicat molts esforços a pensar en les qüestions que estem tractant. Al mateix temps, quan citem, permetem que el lector pugui aprofundir en els seus coneixements sobre el tema, ja que pot consultar les fonts que hem citat als nostres textos.

Però, sobretot, citar es un acte d'honestedat. Si incorporem la feina feta per altres als nostres treballs, ho hem de reconèixer. Si no ho fem, estem donant a entendre que el que escrivim és de collita pròpia, o sigui que és una idea original nostra, quan això no és cert. Aquest engany – sigui de manera conscient o inconscient – es diu plagi.

El Plagi

Plagiem quan presentem la feina d'un altre com si fos nostra.

És plagi, per exemple:

- Copiar el treball d'un company o companya sense reconèixer la seva autoria;
- Tallar i enganxar fragments de texts trobats a llibres o a internet sense reconèixer la seva autoria;
- Parafrasejar les idees d'altres sense reconèixer la seva autoria;
- Incorporar un dibuix o un gràfic sense reconèixer la seva autoria.

El plagi és, per tant, un acte deshonest. D'alguna manera estem enganyant al lector sobre la nostra feina: intentem - de manera conscient o no - fer creure que el que escrivim és nostre quan no ho és.

El plagi és una pràctica anti-educativa: què aprenem si només tallem i enganxem la feina d'altres persones?

El plagi és un acte sancionable, tant per les autoritats universitàries com pel sistema judicial. Existeixen lleis que protegeixen els drets d'autor, drets que nosaltres infringim quan plagiem.

Per aquestes raons, la Facultat té una política molt estricta contra el plagi. Posa a l'abast del professorat un seguit d'eines informàtiques capaces de detectar el plagi als treballs que s'hi llüiren. En cas de detectar casos de plagi, la sanció és una nota de suspens per a l'assignatura, sense perjudici d'altres responsabilitats que puguin ser imputables. L'estudiant en qüestió podrà demanar la revisió del cas a la Comissió d'Avaluació del Centre.

S'ha de pensar també que, com el plagi atenta contra els drets d'autor, podem trobar-nos en una situació d'haver de fer front a sancions penals.

No obstant això, a la Facultat creiem que la majoria de casos de plagi no són fruit de la intencionalitat, de la deshonestedat, sinó de la ignorància. Una ignorància sobre un aspecte clau de la feina acadèmica: el citar correctament. Per tant, creiem que no només hem de demanar a l'estudiantat el compliment d'una normativa, sinó que estem obligats a facilitar l'aprenentatge de les tècniques que ens permeten evitar la mala praxis acadèmica que representa el plagi.

Quan hem de citar?

La primera qüestió que hem d'aclarir aquí és quan hem de citar i quan no.

Hem de citar quan fem referència als arguments i opinions d'altres persones.

No hem de citar quan fem referència a un fet indiscutible, que forma part del coneixement comú.

- Per exemple: Si diem que el cel és blau, no cal citar l'autor, ja que tothom sap que el cel és blau. No obstant això, si diem que el cel és blau perquè fa un milió d'anys va esclatar una estrella, fet que ha donat aquest color al cel des de llavors, en aquest cas, hem de dir l'origen/autor d'aquesta afirmació, ja que representa una teoria o una postura que una persona o un grup de persones ha desenvolupat.
- De la mateixa manera, si diem que la revolució francesa va començar al 1789, no cal citar, ja que és comunament sabut que la revolució va començar a aquest any. Ara bé, si diem que la revolució francesa va començar al 1789 perquè la burgesia volia alliberar-se del poder de la monarquia, en aquest cas hem de citar,

perquè hi ha moltes teories sobre les causes de la revolució francesa, i nosaltres estem referint-nos a una teoria concreta.

L'Ús de Cometes

Si introduïm les **paraules exactes** d'un autor al nostre text, hem de posar aquestes paraules entre cometes “”. Per exemple, aquí al meu text (blau) he posat una cita entre cometes (vermell):

That participants in nationalist political mobilization rely on such categories is understandable; ethnic entrepreneurs such as nationalist political leaders, who not only live ‘for’ ethnicity, but also ‘by’ it, ‘invoke’ ethnic groups in order to evoke them, that is, to bring them into existence. “Their categories are *for doing*—designed to stir, summon, justify, mobilize, kindle and energize”, he argues (Brubaker, 2002: 166).

El text d'on hem tret aquesta cita es veu a sota, amb la cita destacada en groc:

not, and should not, be understood as conflict *between ethnic groups*, just as racial or racially framed conflict need not be understood as conflict between *races*, or nationally framed conflict as conflict between *nations*.

Participants, of course, regularly do represent ethnic, racial and national conflict in such groupist, even primordialist terms. They often cast ethnic groups, races or nations as the protagonists—the heroes and martyrs—of such struggles. But this is no warrant for analysts to do so. We must, of course, take vernacular categories and participants' understandings seriously, for they are partly constitutive of our objects of study. But we should not uncritically adopt *categories of ethno-political practice* as our *categories of social analysis*. Apart from the general unreliability of ethnic common sense as a guide for social analysis, we should remember that participants' accounts—especially those of specialists in ethnicity such as ethno-political entrepreneurs, who, unlike nonspecialists, may live ‘off’ as well as ‘for’ ethnicity—often have what Pierre Bourdieu has called a *performative* character. By *invoking* groups, they seek to *evoke* them, summon them, call them into being. **Their categories are *for doing*—designed to stir, summon, justify, mobilize, kindle and energize.** By reifying groups, by treating them as substantial things-in-the-world, ethno-political entrepreneurs may, as Bourdieu notes, ‘contribute to producing what they apparently describe or designate’ (1991a: 220) (5).

Reification is a social process, not simply an intellectual bad habit. As a social process, it is central to the *practice* of politicized ethnicity. And

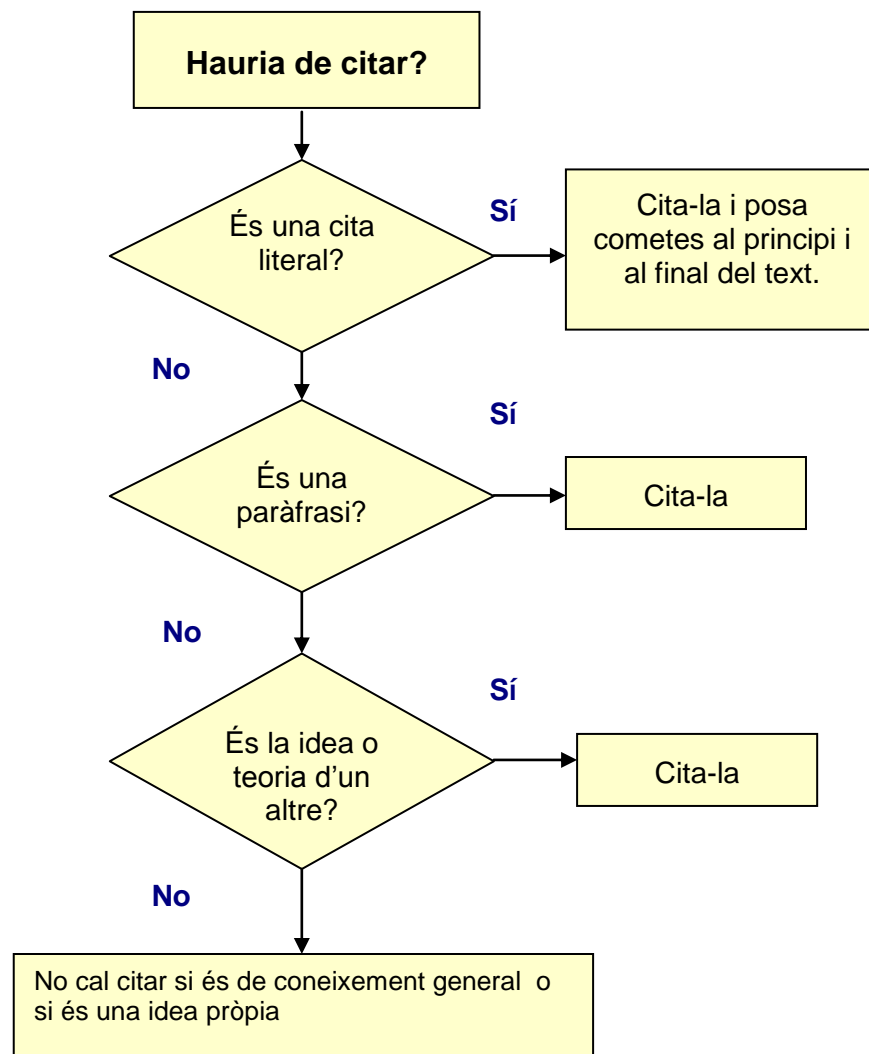
(5) Such performative, group-making practices, of course, are not specific to ethnic entrepreneurs, but generic to political mobilization and representation (Bourdieu 1991b: 248–251).

En canvi si parafrasegem aquestes paraules, no fem servir cometes, però en tot cas hem de citar igualment la publicació, ja que la idea no és nostra, sinó d'un altre autor. Per exemple:

Segons Brubaker, els activistes etnopolítics utilitzen categories ètniques per a mobilitzar (Brubaker, 2002: 166).

Quan fem servir cometes, sempre hem d'incloure una referència a la pagina original d'on hem tret la cita (en aquest cas, és la pàgina 166). També hem d'incloure una referència a la pagina original quan parafrasegem o mencionem una idea concreta d'un text. Ara bé, si només fem referència a l'argument general d'una obra, hem de citar-la igualment, però en aquest cas, sense posar el número de pàgina.

En resum:

Sistemes de citar

Hi ha moltes maneres de citar, però, en general, podem identificar dos sistemes.

Sistema autor-data

Potser el sistema més comú a les publicacions acadèmiques és el sistema anomenat autor-data. Si tornem a l'exemple anterior,

That participants in nationalist political mobilization rely on such categories is understandable; ethnic entrepreneurs such as nationalist political leaders, who not only live 'for' ethnicity, but also 'by' it, 'invoke' ethnic groups in order to evoke them, that is, to bring them into existence. "Their categories are *for doing*—designed to stir, summon, justify, mobilize, kindle and energize", he argues (Brubaker, 2002: 166).

veiem que al final de la cita apareixen unes dades: el nom de l'autor (Brubaker); any de publicació (2002); i, la pàgina d'on s'ha tret la cita (166). En si mateixa, aquesta informació no és massa útil, ja que encara no sabem com es diu la publicació on apareix la cita. Per aquest motiu, la referència completa va al final del nostre text, després de les conclusions, sota l'epígraf de *Referències* o *Bibilografia*:

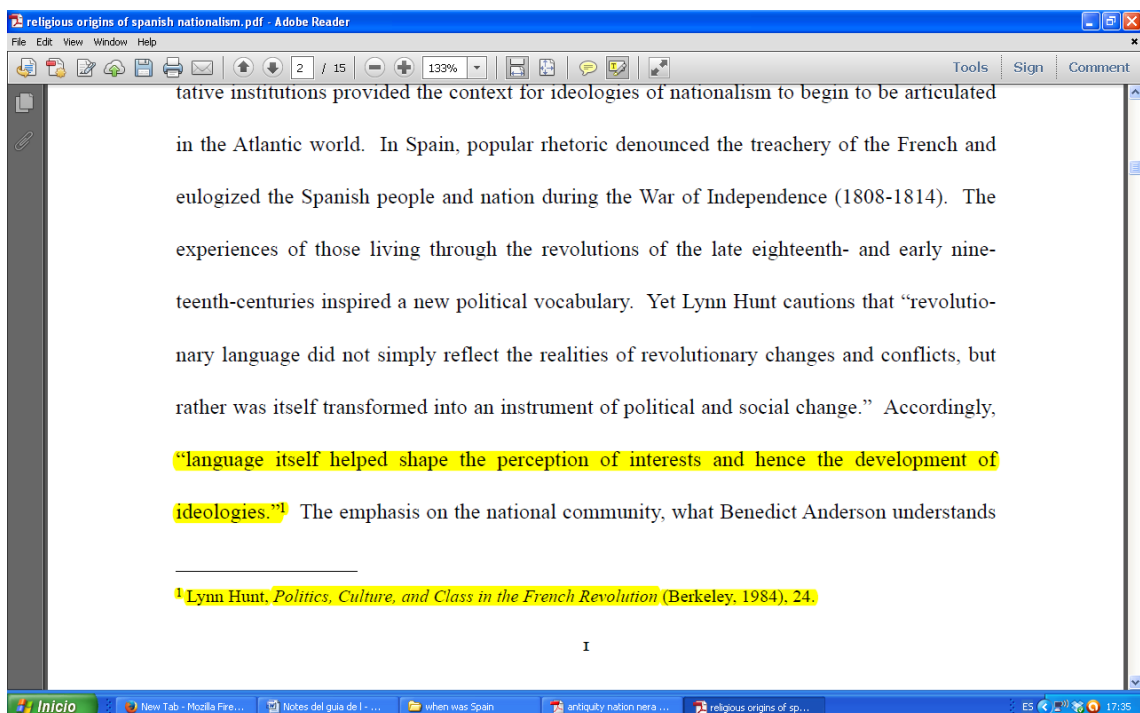
Referències

Brubaker, R. (2002) "Ethnicity without Groups", *Archives Européennes de Sociologie* XLIII, 2, pp. 163-189.

Aquestes referències s'ordenen alfabèticament, i podem identificar la publicació que hem citat buscant l'autor (Brubaker) i l'any de la publicació (2002).

Notes al peu o al final

L'altre sistema utilitza notes a peu de pàgina o notes al final del text, tal com veiem en aquest exemple:

Aquí veiem la cita entre cometes i després apareix un número que fa referència a una nota, en aquest cas a peu de pàgina, on posem les dades de la publicació a la qual fem referència. Si estem fent servir Word per a escriure, aquesta funció es troba a *Referències > Insereix nota al peu*.

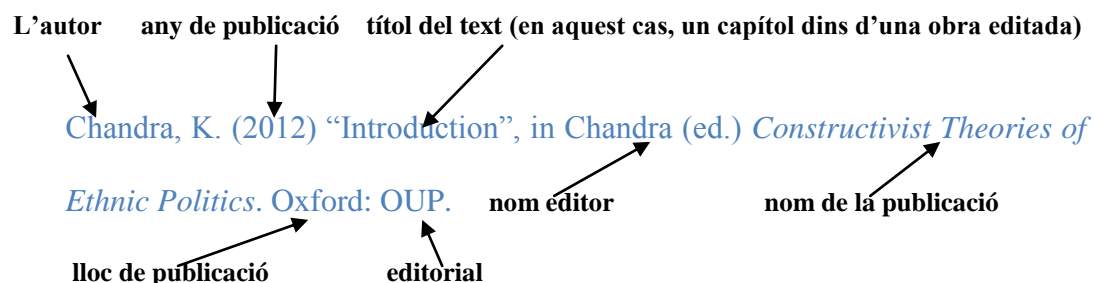
Alternativament, es pot posar al final del nostre text sota l'epígraf *Notes al Final* en comptes de a peu de pàgina. Si estem fent servir Word per a escriure, aquesta funció es troba a *Referències > Insereix nota al final*.

És molt important saber que no hi ha un sistema 'correcte' de citar: es pot fer servir tant el sistema amb notes – al peu de pàgina o al final – com el d'autor i data. Els dos mètodes són igualment correctes.

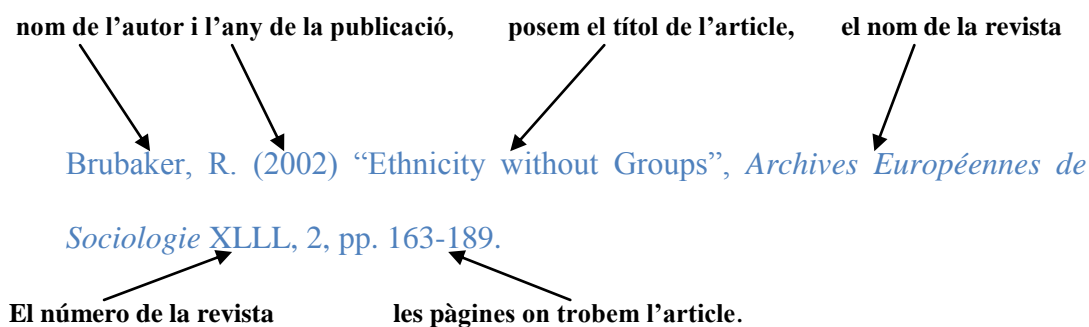
També hem de remarcar que al mateix treball, no s'han de barrejar mai els dos sistemes de cites. O citem amb notes o fem servir el sistema autor data. Ara bé, en aquest últim cas, podem fer servir notes al peu de pàgina o al final, però només per a aclarir punts desenvolupats al nostre text, i en cap cas per a posar referències bibliogràfiques.

Què s'ha incloure a la referència?

Tant per a un sistema com per a l'altre, la nostra referència ha d'incloure les dades exactes per a que el lector pugui localitzar el text que citem. En aquest exemple tenim una referència a un capítol dins d'un llibre editat:

Però també, utilitzem molts altres tipus de texts i fonts: articles de revista, llibres monogràfics, articles de diari, documents d'internet, pàgines web etc. Tornant a l'exemple que ja hem vist, es tracta d'un article de revista. En aquest cas, a part del:

Als últims anys, amb el creixement vertiginós de l'ús d'internet, fem servir molts textos electrònics. Les referències a aquests textos són una mica diferents a les tradicionals, ja que, entre altres coses, hem de dir quan hi hem acceditels hem consultat. Per saber més sobre com citar tots els diferents tipus de fonts, vegeu els recursos mencionats al final d'aquesta guia.

Els diferents estils

Quan llegim diferents textos, segurament trobarem estils diferents de citar, sobretot en relació a com escriure les dades exactes de la publicació que s'està citant. Per exemple, si llegim un article de la revista *The American Journal of Political Science* trobem les referències finals així:

Gutman, Robert W. 1999. *Mozart: A Cultural Biography*. New York: Harcourt Brace.

En canvi, a la revista *Journal of Family Psychology*, que utilitza un altre estil molt estès a les ciències socials (APA), veiem com la referència és diferent: es posen només les inicials del autor, i l'any de publicació es posa entre parèntesi.

Gutman, R. W. (1999) *Mozart: A Cultural Biography*. St. Louis, MO: Mosby.

Quin estil hem d'adoptar nosaltres? En primer lloc, cal tenir clar que un estil no és més correcte que un altre; són preferències d'algunes societats acadèmiques, i per a publicar un article a la seva revista demanen que l'autor segueixi el 'seu' estil. Aquí a la Facultat, a no ser que el docent responsable de l'assignatura digui el contrari, no es demana un estil concret. Ara bé, és imprescindible fer servir el mateix estil en un treball determinat, i sembla lògic seguir amb aquest estil a tots els treballs, ja que hem fet un procés d'aprenentatge.

Gestió de Bibliografia

Com a molts altres àmbits de la vida, la informàtica ens pot ajudar amb les cites . Existeixen un bon nombre de programes que gestionen la nostra bibliografia i incorporen de forma automàtica les referències al nostre text. A la UAB treballem amb Mendeley, però també n'hi ha d'altres, com ara EndNote o Refworks.

Mendeley funciona de la manera següent:

1. Baixem el programa, l'instal·lem i obrim un compte. També s'hi pot accedir a través d'una pàgina web.

2. Introduïm les dades de les publicacions que fem servir. En el cas d'articles de revistes acadèmiques, que baixem en format pdf, aquest procés és automàtic. En el cas d'altres publicacions, ho hem de fer manualment.
3. Si fem servir Word o Open Office Writer com a processador de textos, afegim una extensió o *add-on* que crea un vincle automàtic entre el nostre processador de textos i Mendeley.
4. D'aquesta manera, quan escrivim, fent servir la funció *Referències>Insereix citació*, en mencionar el nom d'un autor que ja tenim a Mendeley, es crea automàticament la referència en l'estil que marquem.

L'avantatge principal d'aquest tipus de programa és que, encara que hàgim d'introduir manualment les dades d'una determinada publicació, una vegada fet, ja no hem de tornar a fer-ho. A més a més, les referències, al generar-se de forma automàtica, seguint l'estil que demanem, surten correctament, i no ens hem de preocupar per si hem posat bé el lloc de publicació, si l'any de publicació va entre parèntesi, etc. Dit això, aquests programes no són la panacea, ja que només s'encarreguen de les referències. Si nosaltres no citem d'entrada, doncs de poc ens serveixen.

En tot cas, per a aprofitar al màxim les possibilitats que ens ofereix Mendeley, la Facultat, conjuntament amb la Biblioteca de Ciències Socials, oferirà una sessió introductora d'una durada aproximada de dues hores. Tindrà lloc el 31 d'octubre entre les 12 i les 2 a l'aula LIAM de la Facultat. Es pot inscriure [aquí](#).

Recursos Addicionals

Aquesta guia, doncs, ha volgut remarcar la importància de citar i parlar de les qüestions bàsiques que hem de saber si volem evitar caure en el plagi. Tanmateix, com ja hem

comentat, només pretén ser una guia introductòria. Queden qüestions sobre les quals aprofundir, com ara com citar tots el tipus de fonts, siguin tradicionals o electròniques . Afortunadament tenim molts recursos al nostre abast per a ajudar-nos, molts dels quals han estat desenvolupats pels serveis formatius de les biblioteques universitàries. Inclús podem trobar tutories amb preguntes tipus test per a poder comprovar el nivell dels nostres coneixements. Per tant, tenim al nostre abast els motius i els recursos suficients per a poder dominar aquesta faceta tan central de la formació acadèmica.

A la [pàgina web de la biblioteca de la UAB](#), tenim informació sobre com citar i també trobem enllaços a una extensa bibliografia sobre el tema:

- al catàleg de les biblioteques de la UAB: [bibliografia metodologia](#)
- al catàleg del CCUC: [bibliografia metodologia](#)

A més a més, tenim altres recursos

Com Citar

- Universidad de Cantabria: [Citar Tutorial](#) (inclou tests per a practicar)
- Universitatde Barcelona: [Com citar i gestionar la bibliografia](#) (inclou informació sobre Mendeley)
- Universitat Politècnica de Catalunya: [Com presentar una bibliografia i citar un text](#)
- Cardiff University: [Citing and Referencing in the Harvard Style](#)
- American Psychological Association: [Guide to APA Style](#) (aquest estil és dels més utilitzats. Aquí trobareu molta informació al respecte).

Sobre el Plagi

- UB: <http://www.bib.ub.edu/atri/tutorial1/6/plagi/>

Sobre la propietat intel·lectual

- [La Univesitat d'Alacant](#)